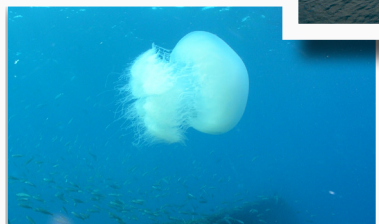
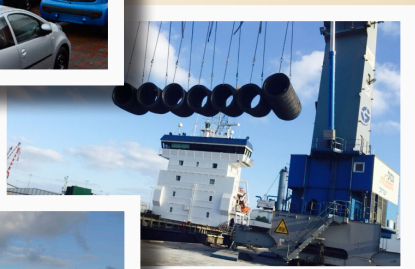

הערכה אסטרטגית ימית רבתי לישראל 2018/19

עורך ראשי: פרופ' שאול חורב
עורך והפיק: אהוד גובן

השלכות גאואסטרטגיות של מלחמת הסחר: דיון תאורטי

ניצן פלדמן

בשנת 2018 חלה עליית מדרגה משמעותית ב"מלחמת הסחר", וזו הפכה מהצהרות שונות של ממשל טראמפ על הצורך לצמצם את הנזקים שמערכת הסחר העולמית מסבה לארה"ב, לכדי נקיטת צעדי מדיניות משמעותיים שכבר נותנים את אותותיהם על כלכלת העולם. יריית הפתיחה המשמעותית של מלחמת הסחר נורתה במרץ 2018, לאחר שארה"ב הטילה מכס בשיעור של 25% על יבוא פלדה ומכס בשיעור של 10% על יבוא אלומיניום.¹ תחילה החריגה ארה"ב ממכסים אלו בנות ברית קרובות כגון, האיחוד האירופי, קנדה ומקסיקו. החלטתה לבטל לאחר שלושה חודשים את ההחרגה מהמכס החדש לבנות בריתה הקרובות, לימדה כי מלחמת הסחר אינה תחומה רק למאבק כלכלי-פוליטי בין ארה"ב לסין וליריבות אסטרטגיות נוספות, וכי יתכן שהממשל בארה"ב אכן נחוש לשנות את כללי המשחק שעיצבו המוסדות הבינלאומיים שהיא עצמה הקימה לאחר מלחמת העולם השנייה.

בחודשים האחרונים של 2018 נראה כי כמה מהמתחים בין ארה"ב לבין מספר שותפות סחר מרכזיות שלה התמתנו, כגון ההכרזה המשותפת בתחילת אוקטובר על הסכם סחר מחודש בין ארה"ב, קנדה ומקסיקו, והחזית המתוחה ביותר של מלחמת הסחר מתרכזת במאבק בין ארה"ב לסין. נכון לשלהי 2018, לא ניתן לזהות רמזים לכך שאחת מבין שתי המעצמות מתכוונת לסטות מדפוס ה"מידה כנגד מדידה", שהחל להתפתח לאחר שארה"ב הטילה ביולי מכסים על סחורות סיניות בשווי של 34 מיליארד דולר, ונענתה מיד בהטלת מכסים על סחורות בסכום דומה מצד סין. דפוס דומה התרחש באוגוסט כאשר ארה"ב הטילה מכסים על סחורה סינית בשווי של 16 מיליארד דולר, וזכתה לתגובה זהה מצד סין. בחודש ספטמבר נכנסה לתוקף ההחלטה להעלות את שיעור המכס על סחורות סיניות בשווי של 200 מיליארד דולר בשיעור של 10%, שעשוי לעלות לכדי 25% עד סוף השנה. בתגובה הודיעה סין כי תעלה את המכסים על מוצרים אמריקניים בשווי של כ-60 מיליארד דולר.² הנשיא טראמפ איים כי תגובתה של סין תגרור העלאת מכסים על סחורות

1 עוד לפני המכסים הללו, נכנסו בינואר 2018 לתוקף מכסים אמריקניים על יבוא מכונות כביסה בשווי של 1.8 מיליארד דולר ועל לוחות סולריים בשווי של 8.5 מיליארד דולר. ללוח זמנים מפורט של כלל המכסים האמריקניים והתגובות של המדינות השונות למכסים, ראו: Chad P. Bown and Melina Kolb, "Trump's Trade War Timeline: An Up-to-Date Guide," Peterson Institute for International Economics, September 24, 2018, <https://piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/trump-trade-war-china-date-guide>

סיניות בשווי של 267 מיליארד דולר, כך שיש אפשרות כי תוך מספר חודשים כמעט כלל הסחר הבינלאומי בין המדינות יהיה נתון למכסים.

מחלקות המחקר של רוב המוסדות הכלכליים הבינלאומיים הציבו בהערכות השנתיות שלהן ל-2019 את עליית המתח הבינלאומי סביב סוגיות סחר בראש רשימת הגורמים המגבירים את חוסר הוודאות במערכת הכלכלית הבינלאומית.³ אף שהבדלים במתודולוגיות ובתרחישים אותם מפעילים הגופים הבינלאומיים השונים גוזרים הערכות שונות אשר לגובה הפגיעה בצמיחה העולמית, כמעט כל הפרסומים הכלכליים קובעים כי פגיעה בסחר החופשי היא תהליך שלילי שיפגע במידה כזו או אחרת בצמיחה העולמית. הואיל וכ-80 אחוזים מנפח הסחר הבינלאומי משונע בים, פגיעה משמעותית בנפח הסחר הבינלאומי טומנת בחובה משמעות רחבות לצי" הסוחר ברחבי העולם, והיא עלולה להגביר את קשייהן של חברות ספנות רבות, אשר סובלות גם כך בשנים האחרונות מגידול מתון בלבד בביקוש להובלה ימית.⁴

ואולם, מלבד הניסיונות להעריך את הנזק הכלכלי של מלחמת הסחר, החלפת המהלומות הכלכליות בין המעצמות מלווה בגל של תחזיות המביעות חשש כי גלישה לפרוטקציוניזם תערער את היציבות במערכת הבינלאומית, ואף תגביר את הסבירות לעימותים אלימים ברחבי העולם. בעוד שהחשש שמדיניות פרוטקציוניסטית תפגע בצמיחה הכלכלית מגובה בתשתית מחקר תאורטית ואמפירית מוצקה, שזוכה לקונצנזוס בקרב הממסד הכלכלי, המחקרים הרבים שבחנו האם סחר בינלאומי תורם לשלום אינם מציגים תמונה אחידה. לפיכך, יש קושי להציג עדויות אמפיריות חד-משמעיות שיגבו את החשש כי מלחמת הסחר מהווה בהכרח גורם מערער שמגביר את הסבירות לקונפליקטים אלימים במערכת הבינלאומית. יחד עם זאת, המחקר בנושא בהחלט יכול לעזור בזיהוי המשתנים החשובים שבהם עלינו להתמקד בבואנו לנתח את ההשלכות האסטרטגיות שטמונות בנסיגה משמעותית בתהליכי גלובליזציה. מאמר קצר ייתן את הדעת למשתנים הללו בבואו להצביע כל כמה מההשלכות הגאופוליטיות האפשריות הטמונות בהתחממות מלחמת הסחר.

3 בסוף ספטמבר קרן המטבע הבינלאומית, ארגון הסחר העולמי והבנק העולמי יצאו בהודעה משותפת המביעה דאגה מההשלכות הכלכליות השליליות של העלאת גובה המכסים. פירוט על פגיעה הצפויה ועל הדרכים למתנה אפשר למצוא בנואם שנשאה יו"ר קרן המטבע הבינלאומית, כריסטיאן לגארד, ראו: Christine Lagarde, Steer, Don't Drift: Managing Rising Risks to Keep the Global Economy on Course, Speech in Washington, D.C ahead of the IMF-World Bank Annual Meeting, October 1, 2018, <https://www.imf.org/en/News/Articles/2018/09/27/sp100118-steer-dont-drift>

4 פירוט על השלכותיה של מלחמת הסחר על ציי הסוחר ועל הסחר הימי אפשר למצוא ב: United Nation Conference on trade and Development (UNCTAD), Review of Maritime Transport, October, 2017, <https://unctad.org/en/pages/PublicationWebflyer.aspx?publicationid=2245>

האם מלחמת סחר מהווה בהכרח גורם מערער?

השאלה הישירה והחשובה ביותר שעולה מהתהליכים המתוארים לעיל היא, האם העלאת המכסים ופגיעה בנפח הסחר מגבירים את הסבירות להתפרצותם של קונפליקטים אלימים בין המדינות במערכת הבינלאומית, ולהיווצרות דפוס של "מלחמה קרה" בין סין לארה"ב, שאף עלולה לגלוש להתנגשות אלימה ביניהן. מאמרי דעה רבים שעסקו במלחמת הסחר הזכירו כדרך אגב את העובדה כי הפרוטקציוניזם ששרר בתקופת השפל הגדול בשנות השלושים תרם לתהליכים שונים שתרמו מצידם למתח הבינלאומי ששרר לפני מלחמת העולם. התייחסות למקרים היסטוריים אכן יכולה להועיל לניתוח, אך זו צריכה להיעשות בצורה מושכלת תוך כדי בקרה על משתנים שונים המבדילים בין מקרים ותקופות השונות. ואכן, מרבית המחקר העכשווי אינו נשען רק על התחקות אחר תהליכים היסטוריים, אלא על ניתוחים כמותניים שתכליתם לבחון באמצעות שיטות סטטיסטיות מתוחכמות כיצד הסחר משפיע על הסבירות לקונפליקטים בין מדינות.

החל משנות התשעים של המאה הקודמת התפרסמו עשרות רבות של מחקרים שדיווחו על קשר סטטיסטי שלילי ומבוהק בין סחר דו-צדדי בין מדינות לבין הסבירות שהן ילחמו זו בזו. ממצא זה תומך בהיגיון הליבראלי הוותיק, לפיו מדינות לא ירצו להילחם עם שותפות סחר מרכזיות שלהן כיוון שהן יחששו שהמלחמה תפגע בפירות הסחר. כלומר, ככל שנפח הסחר בין צמדי מדינות יהיה גבוה יותר, עלות המלחמה תהיה גבוהה יותר, ומכאן שהסבירות שהיא תפרוץ פוחתת. בשנים האחרונות המחקר בנושא מציג ממצאים אמפיריים המלמדים כי ככל שמדינות יהיו פתוחות לסחר בכלל ולתהליכי גלובליזציה נוספים כך הן יהיו יותר מרוסנות בבואן להתנהל בזירה הבינלאומית, כיוון שהן יחששו כי מלחמות יפגעו בסחר ובהשקעות שלהן מול צדדים שלישיים שאינם מעורבים ישירות במלחמה.⁵

על פי ההיגיון שמוצג בתשתית מחקר זו, אחת הסכנות המשמעותיות של מלחמת הסחר היא שנסיגה מתהליכי גלובליזציה אכן תוביל לירידה משמעותית בנפח הסחר בין מדינות במערכת הבינלאומית, ומכאן לירידה בעלות האלטרנטיבית של עימותים בין יריבות פוטנציאליות. אף שהיגיון זה עלול להיות רלוונטי לצמדי מדינות שונים ורבים במערכת הבינלאומית, הוא כנראה אינו תקף ליחסים בין סין וארה"ב בטווח הזמן המידי. גם לאחר כניסתם של כלל המכסים המתוכננים לתוקף, עומקה של תלות הגומלין הכלכלית בין המעצמות תישאר עמוקה מאוד, וניתוקה הפוטנציאלי טומן בחובו השלכות הרות אסון על

5 הספרות בנושא רחבה מאוד וקשה לסקור את כולה במאמר מסוג זה, לסיקרה טובה של מאמרים המראים כי סחר מפחית את הסבירות לקונפליקטים, ראו: Gerald Schneider, "Peace through Globalization and Capitalism? Prospect of Two Liberal Propositions," *Journal of Peace Research*, Vol. 51, no.2 (2014), pp. 173–183.

כלכלת המעצמות ועל כלל כלכלת העולם. במילים אחרות, במידה והחשש מפני פגיעה כלכלית אכן מהווה גורם שיש ביכולתו למנוע קונפליקטים, הרי שמלחמת הסחר ברמתה הנוכחית אינה יכולה לצמצם את חששן של המעצמות מההשלכות הכלכליות של קונפליקט אלים ביניהן.

המחקר שמקדם את הטענה כי סחר תורם לשלום יטען שלמרות המתחים העולים לאחרונה לפני השטח, הצטרפותה של סין לארגון הסחר העולמי ב-2001 ופתיחתה לתהליכי גלובליזציה נוספים תרמו ליציבות הבינלאומית, הואיל ואלו יצרו מנגנון של "הרס כלכלי הדדי מוחלט" בין סין לארה"ב, אשר מקטין את הסבירות לעימות אלים מידי ביניהן. ארה"ב היא יעד היצוא הגדול ביותר של יצוא הסחורות הסיניות, וסין היא המקור הגדול ביותר ליבוא סחורות לארה"ב והיא היעד השלישי בגודלו ליצוא הסחורות שלה. יחסי הסחר בין המדינות מתאפיינים אומנם בגרעון סחר כרוני של ארה"ב, אשר עמד בשנת 2017 על יותר מ-375 מיליארד דולר.⁶ הטענות האמריקניות, לפיהן גרעון הסחר אינו משקף רק גורמים כלכליים פונדמנטליים והוא בעיקרו תולדה של מדיניות סינית לא הוגנת (כגון בתחומי קביעת שערי החליפין בין הדולר האמריקני ליואן), עלו על ידי הממסד הכלכלי בארה"ב הרבה לפני שממשל טראמפ הציב את הגרעון כגורם מרכזי לשינוי מדיניות הסחר. גם הגופים שסולדים מהמהלכים האחרונים של ממשל טראמפ, מצדיקים כמה מהטענות המרכזיות שהממשל מפנה כלפי מדינות הסחר וההשקעות של סין. ואולם, למרות התלונות של ארה"ב כלפי מדיניות סינית לא הוגנת, ואל אף הנחישות לשנות את מדיניותה של סין, לא נראה שהצדדים יכולים להרשות לעצמם ליזום מהלכים שיובילו לניתוק מהיר של האינטראקציות הכלכליות ביניהן.

העודף המסחרי של סין מול ארה"ב הוא אחד הגורמים המרכזיים שהובילו את סין להזרים בחזרה הון לארה"ב ולרכוש אגרות חוב אמריקניות. סין אוחזת באגרות חוב בשווי של כ-1.18 טריליון דולר,⁷ מה שהופך אותה לנושה הגדולה ביותר של ממשלת ארה"ב. התעצמות מלחמת הסחר העלתה את האפשרות שסין תגיב למכסים האמריקניים במכירת אגרות החוב של ארה"ב במטרה להוריד את ערכן. סין יכולה אומנם להפחית בהדרגה את אחזקתה בנכסים אמריקניים, אך מובן שמכירה מהירה של איגרות חוב אמריקניות תפגע בתיק הנכסים של סין, כך שגם במקרה זה נוצר מצב שמונע מהצדדים להקטין באופן מהיר את האינטראקציה הכלכלית ביניהן.⁸

6 United State Census Bureau, <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html>

7 U.S Department of the Treasury, <http://ticdata.treasury.gov/Publish/mfh.txt>

8 לדיון תאורטי הנושע לקושי של סין להשתמש באגרות החוב האמריקניות כמנוף גאופוליטי ראו, Dan Drezner, "Bad debts: Assessing china's financial influence in great power politics," *International Security*, Vol.34, No.2 (2009), pp. 7–45

נקודה חשובה נוספת שעלתה בספרות, נוגעת למורכבותן של רשתות סחר בעידן הגלובלי, אשר מצמצמות את האפשרות של כלכלה גדולה אחת לרכז מאמץ לפגוע בכלכלה גדולה אחרת, מבלי שהדבר יפגע בשרשרת האספקה והייצור ממנה נהנות חברות אחרות ברשת.⁹ נתח מרכזי מהיצוא הסיני לארה"ב מורכב ממוצרים אלקטרוניים הכוללים רכיבים שסין מייבאת מבנות ברית של ארה"ב, דוגמת יפן ודורם קוריאנה. ירידה מהירה ביבוא של ארה"ב מסין טומנת בחובה משמעות רחבות לשרשרת הייצור וההיצע העולמית, והיא עלולה להסב פגיעה כלכלית לבנות בריתה האסטרטגיות של ארה"ב ולמדינות נוספות, שאחראיות לביקוש משמעותי ליבוא ולהשקעות מארה"ב.

לסיכום, אם לשפוט על פי ההיגיון המרכזי של הזרם בספרות שגורס שהגלובליזציה מהווה גורם מייצב, עומקה של תלות הגומלין הקיימת כיום במערכת הבינלאומית העלתה משמעותית את העלויות של ניתוק הקשר הכלכלי בין סין לארה"ב, ומשום כך היא הקטינה את האפשרות שהחלפות המהלומות הכלכליות ביניהן תגלוש בקרוב לקונפליקט אלים או למהלכים אחרים שיגרמו לקטיעה מהירה של הסחר ביניהן. החשש שעולה מהמחקרים המוצגים נוגע לאפשרות שמלחמת הסחר תערער בהדרגה את כלל המנגנונים המייצבים שיצרה הגלובליזציה בכל הכלכלה העולמית.

אפשר להעריך כי החלק הארי של הסחר בין סין לארה"ב, כמו גם בין ארה"ב לבנות בריתה, אינו צפוי להיחתך משמעותית בתקופה הקרובה. ואולם, ההכרה שמלחמת הסחר מספקת איתות על שינוי אפשרי במערכת הסחר, ועל התרופפות מחויבותה של ארה"ב למוסדות הקיימים, יכולה להוביל מדינות שונות לחפש אחר דרכים למסד את הסחר שלהן בהסדרים דו-צדדיים ורב-צדדיים שאינם כוללים את ארה"ב.

הצפי לפגיעה בסחר החופשי אף עלול לגרום למדינות לשקול פיתוח אמצעים מסחריים, ואף צבאיים, שיבטיחו את גישתן לסחר עתידי. ראוי להזכיר בהקשר זה מחקרים שטוענים כי הציפיות של מדינות אירופה להמשך מגמת הפרוטקציוניזם בתחילת המאה העשרים, ורצונן להבטיח את הגישה למקורות כלכליים, תרם למרוץ החימוש הימי שקדם למלחמת העולם הראשונה.¹⁰ מובן שישנם הבדלים עצומים בין תחילת המאה העשרים למצב בזירה הבינלאומית היום, אך למרות הבדלים אלו אי אפשר לפסול את האפשרות כי גלישה לפרוטקציוניזם עלולה לגרום למדינות להגביר את מאמציהם להבטחת הסחר שלהן. באופן פרדוקסלי, מלחמת הסחר שעשויה לפגוע בטווח הקרוב בביקוש להובלה

Han Dorussen and Hugh Ward, "Trade networks and the Kantian peace," *Journal of Peace Research*, Vol 47, No.1 (2010), pp. 29–42

Dale C. Copeland, "Economic Interdependence and War: A Theory of Trade Expectations," *International Security*, Vol. 20, No. 4 (1996), pp. 5–41

ימית, עשויה לגרום למדינות לנסות להגדיל את ביטחונן על ידי האפשרות להסתמך על צ"י הסוחר שלהן, כך שהתעצמות משמעותית במלחמת הסחר עשויה בטווח הארוך דווקא לתמוך במגמת הגדלת צ"י הסוחר הלאומיים ורכישת אמצעים ימיים צבאיים שונים.

מלחמת הסחר כתחרות אסטרטגית

אף שהמחקרים המוזכרים הם אלו שתפסו את עיקר תשומת הלב של הממסד הכלכלי שקידם את תהליכי הגלובליזציה בעשורים האחרונים, קיימים מחקרים רבים המתאגרים את ההיגיון ואת הממצאים האמפיריים המוצגים במחקרים שנסקרו. מחקרים אחרים טענו, כי המחקר האמפירי המלמד כביכול שסחר מקדם את השלום, אינו נותן את הדעת לעובדה שמדינות ידידות סוחרות מלכתחילה בהיקפים משמעותיים זו עם זו, כך שמדובר על ממצא שמקורו בבעיה מתודולוגית משמעותית. ואכן, מספר מחקרים הראו כי בקרה נאותה על סדר הזמנים הופכת את הקשר בין סחר לשלום ללא מובהק.¹¹

נשיא ארה"ב דונלד טראמפ ונשיא סין שי זינפינג בפגישתם יולי 2017,
מקור: אתר משרד החוץ הסיני

Omar M. G. Keshk, Rafael Reuvny and Brain M. Pollins, "Trade and Conflict: Proximity, Country Size, and Measures," *Conflict Management and Peace Science*, Vol. 27, No.1 (2010), pp. 3–27

מחקרים אחרים הראו כי השתלבותן של מדינות בתהליכי גלובליזציה מגבירה את הסבירות שהן יותקפו על ידי יריבותיהן האסטרטגיות, שיחששו כי השתלבותן של יריבות בכלכלה הגלובלית תעצים אותן.¹² על פי ההיגיון של זרם מחקרי זה, מלחמת הסחר היא למעשה ניסיון אמריקני למנוע את תהליך ההתעצמות של סין, וארה"ב תהיה מוכנה להסתכן בפגיעה כלכלית, ובלבד שצעדיה יגרמו נזקים משמעותיים יותר לסיין, אשר ימנעו ממנה להשיג יתרונות אסטרטגיים. באופן ספציפי, ארה"ב מוכנה לספוג עליית מחירים ולהסתכן בירידה מסוימת ביצוא בכדי לפגוע במנהיגות הכלכלית והפוליטית שסיין מנסה לקדם באמצעות יוזמת "חגורה אחת דרך אחת" וכדי למנוע את ההתעצמות הפוטנציאלית שחזון "Made in China 2025" יכול להעניק לה. "Made in China 2025" היא תוכנית שאפתנית שנועדה לשנות את המודל הכלכלי ולהפוך את סין למעצמה תעשיית תחרותית העומדת בחזית הידע הטכנולוגי בשורה של תחומים, כגון: תעופה, חלל, רובוטיקה וטכנולוגיות ימית. מובן כי מלבד חששן של מדינות שונות מפני התחרות הכלכלית מצד סין, זינוק טכנולוגי סיני בסקטורים המוזכרים הוא בעל השלכות ביטחוניות רחבות.¹³ המכסים של ארה"ב עשויים לפגוע בסקטורים שנועדו לקדם את התוכנית, אך יתכן כי דווקא הגברת הלחץ על היצוא הסיני תגביר את המוטיבציה של סין להקטין במהירות רבה יותר את תלותה ביצוא מוצרים עתירי עבודה ולהגביר את התקציבים המופנים לחזון 2025.

על פניו, אותה א-סימטריה בסחר בין המדינות, אשר מוצגת בארה"ב כעילה לשינוי כללי המשחק, מעניקה לארה"ב כלים רבים יותר במלחמת הסחר, זאת משום שהיקף הסחורות הסיניות שנמכרות בארה"ב ויכולות להיות נתונות למכסים גבוה בהרבה מסך הסחורות האמריקניות שנמכרות בסין כמו גם ההבדל בתלות ביצוא וביבוא שביין ארה"ב וסין.

סך היצוא הסיני עומד על 2.27 טריליון דולר ומהווה כ-20% אחוזים מתוך התמ"ג הסיני. 19% מיצוא זה מופנה לארה"ב. היבוא לסיין עומד על 1.23 טריליון דולר ומקורו של 9.9% ממנו הוא בארה"ב.

סך היצוא האמריקני עומד על 1.32 טריליון דולר ומהווה 7.1% מתוך התמ"ג האמריקני. 9.2% מיצוא זה מופנה לסין. היבוא לארה"ב עומד על 2.12 טריליון דולר ומקורו של 21% ממנו הוא מסיין.¹⁴

12 Timothy M. Peterson, "Third-party Trade, Political Similarity, and Dyadic Conflict," *Journal of Peace Research*, Vol. 48, no.2 (2011), PP. 185–200

13 פירוט החששות הביטחוניים הספציפיים שהיזומה מעוררת בארה"ב מפורטת ב: Paul Mozur and Jane Perlez, "China Tech Investment Flying Under the Radar, Pentagon Warns," *The New York Times*, April 7, 2017, <https://www.nytimes.com/2017/04/07/business/china-defense-start-ups-pentagon-technology.html>

בנוסף הגברת הקושי לייצא מסין לארה"ב אף יכולה לפגוע באטרקטיביות ההשקעה של חברות רב-לאומיות בסין ולהקטין את היקף ההשקעה במדינה. אך מלחמת הסחר אינה חייבת להיות מוגבלת רק למכסים, וסין יכולה להגיב לצעדים האמריקניים בפגיעה בדרכים שונות בחברות האמריקניות שפועלות בסין, או בשחיקת ערך המטבע שתקזז את השפעת המכסים על יחסי הסחר בין הצדדים. צעדים אפשריים אלו, בדומה למכירת אגרות חוב אמריקניות שהוזכרה מוקדם יותר, יסבו עלויות משמעותיות לשני הצדדים.

השפעה על מערכת הבריתות

כפי שאפשר להבחין, נראה שקשה אפוא להצביע בביטחון על הערכות חד משמעיות המלמדות על היקף הירידה הצפויה בסחר, וקשה אף יותר להצביע בביטחון על ממצאים חד משמעתיים המלמדים כי מלחמת הסחר וירידה אפשרית בנפח הסחר אכן מגבירה את הסבירות לעימותים אלימים. ואולם, למרות המחלוקות המחקריות, המחקר בנושא מציג בכל זאת ממצא עקבי שיכול לעזור באחת ההשלכות החשובות הצפויות מעליית המתח סביב סוגיות סחר. כמעט כל המחקרים הסטטיסטיים בנושא מדווחים על קשר חיובי ומובהק בין סחר לבין קיומן ועוצמתן של בריתות.¹⁵ מדובר כנראה בקשר דו-כיווני: בנות ברית סוחרות הרבה זו עם זו, וסחר משמעותי הוא אמצעי של מדינות להביע את מחויבותן לברית.

ממצאים עקביים אלו יכולים לתת אינדיקציה כי התגברות מלחמת הסחר ופגיעה משמעותית בסחר של ארה"ב עם ידידותיה באירופה, באסיה ובאמריקה יצטרפו לגורמים אחרים שמגבירים את החשש באשר למידת המחויבות של ארה"ב לבנות בריתה. החשש מפני איבוד האמון במחויבותה של ארה"ב לבנות בריתה טומן בחובו משמעויות פוטנציאליות שונות, כגון ניסיונות של חלק מהמדינות להתקרב לסין ולנכונות גבוהה יותר לקחת חלק במוסדות הבינלאומיים החדשים שהיא מנסה לקדם כגון הבנק האסיאתי להשקעות בתשתיות (AIIB) וארגונים אחרים. יהיה זה נמהר אפוא לקבוע כי שהצעדים האמריקניים משרים על ריסוק מערכת הסחר ועל פגיעה בשלום העולמי. ואולם, הסלמת מלחמת הסחר עשויה לגרור לפירוק איטי של מערכת הסחר העולמית, וזו עשויה גם לבשר על שינויים במערכת הבריתות של ארה"ב, אותה היא דאגה לטפח בשנים שבהם היא הנהיגה ועיצבה את מערכת הסחר הבינלאומית.

ישראל לפי שעה אינה צד במלחמת הסחר, אך מובן שפגיעה בנפח הסחר הבינלאומי ושינוי בהסדרים המוסדיים צפוי להשפיע על כלכלת ישראל, שהינה כלכלה מוטת יצוא. התעצמות המתח בין המעצמות סביב סוגיות כלכליות עשוי להגביר את העניין של ארה"ב

Nizan Feldman and Tal Sadeh, "War and Third-party Trade," *Journal of Conflict Resolution*, 15 Vol. 62, No.1(2018), pp. 119-142

בהיקף ובאופי ההשקעות של סין בישראל, ואף להניע לחץ על ישראל להימנע מקבלת השקעות סיניות בתחומים אסטרטגיים.

טבלה 1: נתוני הסחר של סין וארה"ב

China	\$US	סין
China GDP	12,014,610	תמ"ג סין (מיליוני דולר ארה"ב)
GDP per capita	8,309	תמ"ג לנפש
Trade of GDP	19.10%	סחר מתוך תמ"ג
Trade per capita	1,586	סחר לנפש
China Export	2,263,329	סך היצוא מסין (מיליוני דולר ארה"ב)
China Export out of GDP	18.84%	יצוא מתמ"ג
(*) China Export to US	430,033	יצוא סין לארה"ב (מיליוני דולר ארה"ב)
China Export to US out of GDP	3.58%	יצוא סין לארה"ב מתוך התמ"ג הסיני
China Export to US out of all export	19%	יצוא סין לארה"ב מתוך כל היצוא הסיני
China Import	1,841,889	יבוא לסין (מיליוני דולר ארה"ב)
China Import out of GDP	15.33%	יבוא מתמ"ג
China Import from US	182,347	יבוא לסין מארה"ב (מיליוני דולר ארה"ב)
China Import from US out of GDP	1.52%	יבוא לסין מארה"ב מתוך תמ"ג
China Import to US out of all import	9.90%	יבוא לסין מארה"ב מתוך סך היבוא לסין

USA		ארה"ב
US GDP	19,390,600	תמ"ג ארה"ב (מיליוני דולר ארה"ב)
GDP per capita	57,831	תמ"ג לנפש
Trade of GDP	13.40%	סחר מתוך תמ"ג
Trade per capita	7,756	סחר לנפש
US Export	1,546,725	סך היצוא מארה"ב (מיליוני דולר ארה"ב)
US export out of GDP	7.98%	יצוא מתמ"ג
US Export to China	182,347	היצוא מארה"ב לסין (מיליוני דולר ארה"ב)
US Export to China out of GDP	0.94%	יצוא מארה"ב לסין מתוך התמ"ג
US Export to China out of all export	11.79%	יצוא מארה"ב לסין מתוך כל היצוא האמריקני
US Import	2,409,495	סך היבוא לארה"ב (מיליוני דולר ארה"ב)
US Import out of GDP	12.43%	יבוא מתמ"ג
US Import from China	430,033	יבוא לארה"ב מסין (מיליוני דולר ארה"ב)
US Import from China out of GDP	2.22%	יבוא לארה"ב מסין מתוך התמ"ג האמריקני
US import from China out of all import	17.85%	יבוא לארה"ב מסין מתוך סך היבוא לארה"ב

direct export (*)

https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm

<https://atlas.media.mit.edu>